

Parnasszusiak idelent

Az anekdota, a középkor óta közkedvelt, a hitelesség igényével fellépő irodalmi műfaj. Az anekdoták jelentős emberekhez fűződő, rájuk vagy környezetükre különösen jellemzőnek tartott, rövid, csattanós, többnyire tréfás történetek. Csak akkor hatnak igazán, ha valóban ismert, s nagy tiszteletnek örvendő személyiségekkel megesett eseményt vagy eseménysort beszélnek el, s ha csakugyan jellemzőek az illetőkre. A Nyugat folyóirat egykori munkatársai a magyar irodalmi Parnasszus lakói. A köztisztelet olyan grádicsára jutottak, hogy nehéz elképzelni róluk: hétköznapjaik során épp oly esendők voltak, mint jómagunk. Életük egy-egy megmosolyogtató pillanatát igyekszünk felidézni...

Nagy Lajos folyamatosan képzeletbeli betegségekkel küzdött, igazi hipochonder volt. A legkisebb nyilalásoktól, izomgörcsöktől is képes volt rémeket látni. Már negyven évesen is sokszor hangoztatta, hogy talán már csak hónapjai vannak hátra. (Hetvenkét éves korában halt meg.) A barátai persze folyamatosan korholták, gyakran kinevették ezért. Próbálták – kevés és nem tartós sikerrel – észhez téríteni. Kosztolányi temetéséről bandukolva hazafelé, a sírkert kapujában karon ragadta a két legközelebbi embert, s megfordult velük. Fejével a rengeteg sír felé bökött és elégedetten dörmögte: Látjátok? Csupa hipochonder!

* * *

Karinthy Frigyes állandó pénzzavarban élt. Ha éppen volt neki, két kézzel szórta, ezért aztán többnyire adósságokban úszott, kölcsönökből, előlegekből élt. Ilyenkor mindig, mindenkinek felpanaszolta, hogy milyen kevésbé becsülik meg a tehetségét, amit ezért kénytelen időről-időre aprópénzre váltani. Kosztolányinak is sűrűn taglalta rémes anyagi helyzetét. Egy alkalommal például elmesélte, nem elég, hogy gyatrán fizetik, sokszor még kifizetni sem akarják időben. A rádió például több hete nem akarja kiutalni számára egy rádiójáték honoráriumát. Kosztolányi értetlenül hallgatta, mert vele mindig pontosan elszámoltak. Hát állj a sarkadra, menj oda és olvass be nekik! – tanácsolta végül. Hidd el – felelt Karinthy – már megpróbáltam, de ezek ilyen lehetetlen emberek. Ragaszkodnak hozzá, hogy előbb írjam meg a darabot!

* * *

Többször megesett Babitscsal, hogy verset álmodott. Amikor felébredt azonban csak arra emlékezett, hogy remek volt a vers, de egyetlen sorát sem tudta felidézni. Bosszantotta, hogy újabb és újabb gyönyörűségek vesznek el az életművéből, ezért noteszt és ceruzát tett az éjjeliszekrényére, hogy gyorsan lejegyezhesse, ha felriad. Persze nem ébredt föl. Feleségét, az ugyancsak költő Török Sophie-t kérte meg, hogy ha éjjel nyöszörögni hallja azonnal keltse. Néhány fölöslegesnek bizonyult próbálkozás után,

egyszer valóban versálmából ébresztette fel. Félálomban azonnal papírra is vetette, ami eszébe ötlött az alvás alatt, s elégedett dőlt vissza párnáira. Most végre fülön csíptem! – nyugtázta magában. Képzeltetni megrökönyödését, amikor az álomszép verssel másnap szembesült. Iskolába, miskolába, eltörtött a Miska lába – olvasta a noteszlapon.

* * *

Osvát Ernőt egy estélyen megkörnyékezte a házigazda. Az igen gazdag bankár nem rejtette véka alá, hogy akár támogatná is az adósságokkal küzdő Nyugatot. Korábban már többször is meghívta a lakására. Pezsgőzés közben – alig burkolt árukapcsolásként – érdeklődni kezdett. Mester, hallom, megmutatta Önnek a fiam a novelláit. Mi a véleménye róluk? Sajnos csapnivalók! – felelte Osvát. És a versei? – hangozott az újabb reményteli kérdés. Azok pláne rémesek – mondta a Nyugat szerkesztője, majd észbe kapva tett egy dicsérő kiegészítést. A dolgozószobája viszont gyönyörűen van berendezve...

* * *

Ignotust a kávéházban egyszer megrohanta egy műkedvelő versíró – egy jó barátjának kellemetlen rokona –, aki több költeményét is beküldte már a szerkesztőségbe. Nehezményezte, hogy még csak válaszra sem méltatták. Ignotus a környezetre, s a barátjára tekintettel, tőle szokatlanul szelíd szavakkal igyekezett megmagyarázni, hogy az említett versek nem ütnek meg a Nyugat mértékét. Kísérlete azonban eredménytelen maradt. Mi az, hogy nem fér be a lapba? – vont a méltatlankodva, megemelt hangon felelősségre az illető. Ignotus, megunva, hogy egyre többen figyelik a vitájukat, elővette aktatáskájából a folyóirat legutóbbi példányát. Nézzen ide! – szólította fel végigpörgetve az oldalakat. Hova tettük volna? Láthatja, hogy minden oldal tele van.

* * *

Kosztolányi Dezsőt meghívta egy vidéki barátja, hogy üdüljön nála. A harmadik nap már roppantul unatkozott, s erős rábeszélésre elmentek a helyi

étterembe, hogy barátja bemutassa jeles vendégét a mezőváros értelmiségének. Egymás után érkeztek is a nevezettek: a patikus, a tanító úr, a rendőrfőnök, egy ügyvéd s a többiek. Mintha csak összebeszéltek volna, szinte be se léptek, már rendelték is. Egy krigli, egy pájsli! – kiáltották sűrű egymásutánban. Röviddel később, ahogy megkapták a sört, s tányérjukon már gőzölgött a savanyútüdő is, egyikük a pincérre kiáltott. A francba, milyen éles kést hozott a pájslihoz?! Hozzon azonnal egy másikat, még megvágom a számat! Menjünk innen – fordult barátjához Kosztolányi – engem máris szájon vágott a helyi intelligencia!

* * *

A Nyugat kiadóhivatala falragaszokon is igyekezett népszerűsíteni a folyóiratot. Az egyik plakát szövege így hangzott: „Minden intelligens ember olvassa a Nyugatot!”. Ezt a szerkesztőségben is kifüggesztették. *Karinthy* csóválta a fejét, amikor meglátta, s állítólag ezt írta a sarkára: „A többi pedig írja.”

* * *

Szép Ernő ritkán volt pénztelen, de olyankor inkább éhezett, mintsem kölcsönt kérjen. Öntudatosan és felháborodottan azt is visszautasította, hogy kéretlenül adjanak neki, hisz reménye sem igen volt a visszafizetésre. Barátai egy ilyen alkalommal már nagyon aggódtak érte, s nem tudtak mást kiszelni, mint hogy fogadnak vele és úri módon elvesztik a tétet. Író- és költőtársuk azonban pénztelen emberként rendre kitért minden fogadás elöl, míg csak végül egy lehetetlen üggyel nem álltak elő. *Karinthy* azt állította, hogy valami gondolatfűrkész tanfolyamot végzett, s azóta már olvasni is képes mások agyában. A többiek letromfolták, s miután hárman négyen elmondták, hogy nem hisznek a dologban, *Szép Ernő* is megszólalt: Ez képtelenség! *Karinthy* azonnal lecsapott rá, s egy komoly összegű fogadást ajánlott, hogy három kérdésből kibarchobázza, mire gondolt. A fogadás megkötött, *Karinthy* ki-

vonult. Mivel azonban a fene nagy öntudatoságért meg akarta leckézteni áldozatát, megbeszélte a pincérrel, hogy az kihallgatja, s megmondja neki a feladványt. Anyacsavar – hozta a hírt. *Karinthy* bement s hosszasan szemezett a versenytárral. Tárgy? – kérdezte. Igen – jött a gyors válasz. Apacsavar? – ez volt a második kérdés. Nem – hangzott a riadt felelet. *Karinthy* ezután perceként keresztül szemezett *Szép Ernő*vel, aki leszápadt s veszettül verejtékezett. A kétségbeesés ráncai jelentek meg a homlokán. Hissen innen már csak egy ugrás a megfejtés. Lehet, hogy csakugyan gondolatolvasó? Egy vasam sincs, amiből megadnám – cikáztak a gondolatai. *Karinthy* egy idő után kaján mosollyal bólogatni kezdett – ez is eltartott fél percig –, majd végre megszólalt: Akkor feladom.

* * *

Fenyő Miksa nem bánt kesztyűs kézzel *Herczeg Ferenc*cel. A Nyugatban rendszeresen nagyon kemény kritikákat írt színpadi műveiről. Egyáltalán nem tartotta nagyra ezeket, s bírálatát a nemzet drámaírója szerepkörére törő *Herczeg* igen nehezen viselte. (Oda- s visszavágásaik a folyóiratban is szépen nyomon követhetők.) Egy alkalommal találkoztak *Herczeg* valamelyik színdarabja előadásán. Látod, hogy nem füttyülnek? – mutatott a közönségre éppen a szerző. Hogy is tudnának? – vágott vissza *Fenyő* – ásítozás közben nem lehet füttyülni!

* * *

Tersánszky Józsi Jenő egy kis budai vendéglőben vacsorázott író társaival. A Nyugatban éppen akkor részletekben közölt *Viszontlátásra, drága!* című regénye is szóba került. Amikor *Tersánszky* töltött gombát rendelt, *Osvát Ernő* aggódva figyelmeztette: óvatosan a gombával, hátha mérges! Egyszer úgyis meg kell halni – felelte az író. De nem most! – kiáltott rá *Osvát*. Mi lenne a folytatással? – tette hozzá magyarázólag.

Hegedűs Sándor összeállítása

MEGHÍVÓ

Zenés irodalmi Barátság délutánt tartunk 2008. november 11-én, délután 17 órakor a Budai Várban, a Magyar Kultúra Alapítvány Deák Termében.

A részletes programról honlapunkon tájékozódhatnak, illetve küldünk meghívókat.

www.nemzetisegek.hu

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!